Nieuwe
Oude Verhalen

Bert Oosterhout

Nieuwe Oude Verhalen

Uitgeverij minuskel

Colofon

Copyright © 2021 Bert Oosterhout

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp: Louise de Wit

Uitgeverij Minuskel, via Brave New Books

fictie

ISBN: 9789464355604

versie : 14 - 11 - 2021

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

INHOUD

De ongelovige houthakker	9
Goudrapertje	14
De Chinese boer	20
De dodo en de schildpad	30
De dochter van de vrek	37
De reiziger aan de horizon	46
De luiaard en de schatkist	51
De demon op de brug	56
De sultan en de slaaf	61
Een afspraak met de dood	68
Apollonius en de mierenhoop	71
De zilverspin	78
Hoe de slechtheid zich in de wereld verspreidde	82
De fluitspeler	87
De heilige Pecunia	92
De koning en de alchemist	101
De broodschep met de gouden munten	104
De monnik en zijn God	114
De stenen viool	118
Koning Kobus en de draak	127
Waarom doornen rozen hebben	132
De krekel en de miereneter	137
De kwakzalver de Engel des Doods	142
De gelijkenis van de drie timmermansknechten	149
Haroen ar-Rashid en de dief van Bagdad	156

De zwarte zwaan 164
De koning en de fanfare 170
De Chinese muur 175
De koning en de bedelaar 180
De dood van Hu He Tí 189
De mus en de meeuw 192
De kanselier en de componist 198
De klerk met de grote dromen 204
Koning Nidor en de wijsgeer 215
Het sneeuwen beeld 223
Hedon en de bosnimf 226
De raadsheer en de straattekenaar 233
Zenmeester Wu Wei 242
Het verhaal van Aram 248
De dankbare vis 254
De berg die tot in de hemel reikte 258
Koning kikker 261
De luis van de kleermaker 265
De boekenboom 273
De trappenmaker 276

Verantwoording 283

De ongelovige houthakker

Diep in het zuiden, waar de grote rivier vanuit de bergen door het landschap slingert als niet meer dan een dunne stroom, ligt het woud met de kwade naam. Mensen komen er niet graag, dieren houden zich schuil, trollen, feeën, gnomen en elfen mijden de plek. Voor wie het horen kan heerst er een vreemde stilte.

Maar als het er zo rustig is, waarom is de plek dan zo slecht bekend? Dat heeft te maken met de houthakker die er honderden jaren geleden woonde en werkte, een man alleen, met weinig fantasie en zonder illusies. Hij geloofde niet in sprookjes of verzonnen verhalen, en nog minder in de wezens die daar zoal in voorkomen. Hij had ze nog nooit gezien, en totdat er aanleiding was om aan te nemen dat ze bestonden – zo redeneerde hij – *waren* ze er gewoon niet. Het leven was al ingewikkeld genoeg. Op zich was dat wonderlijk gedacht, want hij geloofde *wel* dat zijn land werd bestuurd door een koning die hij ook nog nooit gezien had, en was het land bestuurd door een keizer of een sjeik, voor hem had het geen enkel verschil gemaakt. Maar goed, een koning heeft nog iets van een gewoon mens, gewone mensen bestonden, dus zou de koning ook wel bestaan. Anders was het met spoken en geesten, daar geloofde hij niet in. Trouwens ook niet in draken en reuzen. Dat is overigens nog wel te begrij-

pen, want die waren behoorlijk zeldzaam in de streken waar hij woonde. Evenmin geloofde hij in heksen of tovenaars. Daar werd het al twijfelachtig, want het feit dat hij ze niet zag bewees helemaal niets: hoeveel mensen ingewijd in de zwarte of witte kunsten komen daar rond voor uit? De meeste leiden een uiterst geheim bestaan, en deze man deed geen enkele moeite om de meesters en meesteressen in de magie te vinden. Logisch dus dat hij ze nooit zag.

Nog ernstiger was dat de houthakker niet geloofde in feeën, elfen, gnomen of trollen. Dit was des te erger omdat hij zonder dat hij dat wist alle dagen door hen was omringd. Ze leidden weliswaar een volkomen gescheiden bestaan van de houthakker, maar als hij ook maar een beetje had opgelet had hij de sporen wel degelijk kunnen ontdekken. Het ergste was echter dat hij, bij wijze van misselijke grap, alles wat er in zijn leven verkeerd ging toeschreef aan deze wezens. Was zijn bier op, dan sprak hij van de biergnomen die 's nachts weer eens lekker hadden gefeest. En dat terwijl hij – dat wist iedere gnoom – *zelf* alles had opgedronken! Was zijn bijl bot, dan maakte hij verwijten aan het adres van een boze elf. Struikelde hij over een boomtak dan mompelde hij iets over een pesterige trol die de tak voor hem had uitgestoken. En dat terwijl de elfen en de trollen er niets mee te maken hadden! Zo ging het maar door, de ene valse aantijging na de andere. Geldbuidel verloren? Een trol. Schoenveters die knappen? Een elf. Klitten in de baard? Boze fee. Slecht geslapen? Gnoom. Is het dan verwonderlijk dat de gnomen, elfen, feeën en trollen er na een tijdje schoon genoeg van hadden? Ze besloten om op een maanloze nacht onder in de holste boom bijeen te komen voor een bijzondere vergadering, waar eenieder onder de bezielende leiding van een oude eenogige trol vrijelijk zijn beklag kon doen.

Weinig tijd verstreek, de maan slonk en uiteindelijk was de grote nacht daar. Met tientallen waren ze gekomen, de een nog

meer ontstemd dan de ander. Nu ze elkanders verhalen hoorden bleek het allemaal nog veel ernstiger dan ze hadden gedacht. Het bleek namelijk dat de feeën, goedaardig als ze doorgaans zijn, weken lang geprobeerd hadden om alle ongeluk verre van de houthakker te houden. Zelfs hadden ze hun best gedaan om hem te behagen: ze hadden zijn eten voor aanbranden behoed, ze hadden midden in het woud aardige verdwaalde reizigers en leuke roodkapjes zijn kant op gedirigeerd, ze hadden ochtenden aaneen 'tring' geroepen omdat hij was vergeten zijn wekker op te winden. En het resultaat? Geen moment was het bij de man opgekomen om een fee of een elf de eer toe te zwaaien: als het goed ging was het 'gewoon', als het erg goed ging was dat zijn eigen verdienste. En dat tegenover al die beschuldigingen als het eens een keer door zijn eigen stomme schuld fout ging! Voor de gnomen, feeën, elfen en trollen ging dit werkelijk veel te ver. Walgelijk gewoon! Alles waarin je niet gelooft zwart maken en zelf de heilige onschuld uithangen! “Schande,” klonk het alom, “Driewerf schande!” en: “Wraak!” De vergadering werd met de minuut tumultueuzer, totdat de oude trol die de vergadering moest leiden stampend met zijn stok een geladen stilte afdwong. Zodra hij ieders aandacht weer had deed hij met toegeknepen oog een voorstel dat ieders ongenoegen bevredigde. Als deze man ze dan de schuld gaf van van-alles-en-nog-wat, dan zouden ze ervoor zorgen dat ze die schuld ook werkelijk *hadden*!

Luid gejuich steeg op, en zelfs de oude uil boven in de boom – toch wel wat gewend – werd op slag een tint grijzer, want hij wist wat dit betekende: vanaf nu zou de houthakker geen moment van rust of geluk kennen totdat hij op de knieën van het geloof gedwongen was.

In de weken die volgden was het eten van de ongelukkige elke dag beschimmeld, aangebrand of gewoon rechtstreeks te smerig voor woorden en meestal dit alles tegelijk. Hij vermagerde zienderogen, hij schold en vervloekte dat het een aard had,

maar tot het ware inzicht omtrent gnomen, trollen, feeën en elfen kwam hij niet. Ook zijn werk vlotte niet: de scherpste bijl was na een uur bot of verroest, bomen vielen tegen alle redelijke verwachting in de verkeerde kant op, plots opkomend doorngewas scheurde zijn kleren aan flarden. De enige mensen die hij in het woud tegenkwam waren struikrover van beroep of evangelist. En nog steeds drong de waarheid omtrent het woud en zijn bewoners niet tot hem door. Intussen begonnen met name de elfen en de trollen er steeds meer aardigheid in te krijgen. Ze putten zich uit in het vinden van kleine pesterijen, en konden ze geen kleine bedenken dan moesten het maar grote zijn. Verscheidene malen raakten de voeten van de houthakker verklemd in illegale vossenvallen, de bomen die hij omhakte suisden nu rakelings langs zijn kalende schedel, en in zijn keuken heerste een plaag van immens vraatzuchtige kakkerlakken. De kippen raakten van de leg, zijn houtvoorraad voor de winter brandde zonder zichtbare oorzaak of aanleiding af en het dak lekte boven zijn gesprongen matras. Aan de keten van miserabele gebeurtenissen en onfortuinlijke incidenten leek maar geen einde te komen. Toch bleef de houthakker een stugge nietgelover die meer dan ooit de schuld gaf een wezens die naar zijn beste inzien niet bestonden.

Echter: op een zondagmorgen ging er een jonge trol, nog geen tweehonderd jaar oud dus zeg maar gerust een trolletje, net iets te ver: hij liet het bijlblad van het heft af vliegen, en het zware staal trof de houthakker midden op zijn hoofd – hij was op slag dood. Een enkel feetje merkte nog schuldbewust op dat dit nooit de bedoeling was geweest, en verder was er geen trol of gnoom die er een traan om liet. Midden in het woud, door geen mens gemist of gevonden, rotte het lichaam weg tot een vormloze hoop compost.

Maar dat is niet het eind van het verhaal. Omdat hij tot in het onredelijke was dwarsgezeten door krachten die hij niet eens kende vond zijn geest geen rust. De man die niet in spoken geloofde werd nu zelf de plaag van het woud, en dat is hij tot op de dag van vandaag gebleven. Elke nacht jaagt hij op dwergen en gnomen, bonkt hij aan de oudste holle boom en teistert hij de elfen met stormvlagen tot ze er duizelig van worden.

Het woud waar hij ooit woonde en werkte heeft nu een kwade naam, en al eeuwenlang wordt het door mensen gemeden, dieren houden zich schuil, en ook elfen, trollen, feeën en gnomen komen er niet graag – zij kennen hun oude verhalen en ze geloven erin: ze geloven dat mensen bestaan, en als het hen slecht gaat krijgen die de schuld.

Goudrapertje

Een soldaat keerde terug uit de oorlog. Of zijn generaal de veldslag gewonnen had of verloren, het maakte hem niet uit. Zijn linkerbeen was hij kwijtgeraakt en zijn houten poot zakte bij elke stap die hij zette een stukje weg in de modder. Bovendien was zijn rechterlaars zo versleten dat geen schoenlapper die meer kon herstellen, en juist als je maar één been hebt is het belangrijk om daaraan een goede laars te dragen. Zodoende had hij besloten om het weinige geld van zijn laatste soldij uit te geven aan een nieuwe rechterlaars, en meer geld dan voor een enkele laars had hij niet. Hij liep door de stad van schoenmakerij naar schoenmakerij, maar niemand wilde hem een losse rechterlaars verkopen. Sterker nog: door iedereen werd hij met gelach, gehoon of afkeer verjaagd; met een afgedankte soldaat die geen cent te verteren had wilde niemand wat te maken hebben.

Aan het eind van de dag, toen het achter alle ramen donker was geworden, liep hij eenzaam door de straten om zijn laatste geld dan maar te besteden aan een maaltijd en een nacht in een goedkope herberg. Opeens zag hij in de goot voor de herberg een laars liggen, een rechterlaars om precies te zijn, en al was hij dan niet nieuw, hij was in elk geval stukken beter dan de laars

die hij had. Hij ging op een richeltje zitten om te kijken of het een beetje zijn maat was. Net toen hij zijn oude laars voorzichtig had uitgetrokken kwam er een dwerg op hem af, niet groter dan een hand. Hij liep een beetje raar, en toen de soldaat beter keek zag hij dat het ventje rechts een houten poot had.

"Wat doe je daar met mijn laars?" schreeuwde de dwerg hem van een afstandje toe.

"Hoezo jouw laars? Hij is veel te groot voor jou en bovendien heb ik hem eerlijk gevonden," zei de soldaat. "Trouwens: wat moet jij nou met een rechterlaars, je hebt niet eens een rechterbeen!"

"Dat maak ik zelf wel uit, of hij te groot is of niet. Het is mijn laars en het is een heel bijzondere laars. Bij elke stap die je ermee zet ligt er een goudstuk in de afdruk. En hij is van *mij*."

De soldaat was niet onder de indruk. "Daar heb jij dan ook niet veel aan, want dan moet je steeds teruglopen om je goudstukken op te halen. Tenminste: als je al een stap kunt zetten, want je past er met je hele lichaam in. En dan maar hopen dat intussen een ander je goudstuk niet opraapt. De wereld zit vol met ontrouw en bedrog. Neem nou de beloftes die de koning gedaan heeft – ik heb geen cent gezien, geen hulp gekregen, en toch ben ik m'n been kwijt."

"Wat er met dat been van jou gebeurd is kan mij niks schelen. Mij gaat het om het been dat je nog hebt."

"Mij ook," zei de soldaat lachend. "En aan dat been wou ik nou net die laars schuiven."

Nu begon het ventje haast vriendelijk te lispelen: "Ik zou maar oppassen voordat je die laars aantrekt. Als je hem eenmaal aantrekt kom je er nooit meer van af. Maar hij kan je wel rijk maken en ik wil je een voorstel doen…"

"Ik luister…"

"Jij mag die laars een jaar lang hebben, en elke stap die je zet levert je een goudstuk op. Ik zal al die tijd achter je lopen om het

goud op te rapen, zo snel dat niemand anders het ziet. Maar na een jaar…"

"Wat na een jaar?"

"Eenmaal aan is nooit meer uit. Na een jaar wil ik mijn laars terug met je been erbij. Dan heb ik weer twee benen…"

"… en ik heb er geen meer," vulde de soldaat aan.

"Maar wel goud, denk eens aan al dat goud. Eten, drinken, een huis, vrienden, een vrouw…"

De soldaat vond het een moeilijke beslissing, maar hij had enorme honger en het rammelende gevoel in zijn maag gaf de doorslag.

"Goed, driehonderdvijfenzestig dagen lang krijg ik voor elke stap die ik zet een goudstuk, en daarna krijg jij je laars terug." Hij trok de laars aan en die paste precies.

"Met je been erbij," zei de dwerg haastig, "met dat mooie rechterbeen van jou erbij." Daarna barstte hij uit in een akelige lach.

De soldaat ging de herberg binnen, en als hij goed luisterde kon hij het bij elke stap achter zich horen rinkelen, gevolgd door het zoevende geluid van de dwerg die het geldstuk opraapte. Toen hij ging zitten gaf de dwerg hem al een paar handen vol goud. Hij at een maaltijd zoals hij die in maanden niet gehad had, vroeg om de beste kamer en ging daar op het bed zitten. Daar probeerde hij de laars uit te trekken maar hoe hij ook rukte en trok, de laars bleef aan zijn been. "Eenmaal aan is nooit meer uit," hoorde hij de dwerg zachtjes vanuit de hoek van de kamer zingen. Nu pas besefte de soldaat ten volle wat dat betekende. Woelend in het zachte bed, met zijn nieuwe laars nog aan zijn rechtervoet viel hij die nacht in slaap.

De maanden daarna ging het goed met de soldaat: elke dag liep hij vele kilometers, en Goudrapertje, zoals hij de dwerg genoemd had, liet hem geen moment in de steek. Op nog geen pas

afstand volgde hij de soldaat waar die maar ging, vliegensvlug greep hij elk goudstuk dat de soldaat achter zich liep en stopte het in zijn ransel. Elke dag stopte de soldaat de duizenden goudstukken op een veilige plek, en al snel was zijn schat groot genoeg om – als hij dat zou willen – een hele stad voor zichzelf te laten bouwen. Alleen de gedachte dat hij straks ook zijn tweede been kwijt zou raken ging met de dag zwaarder op hem drukken. Goudrapertje werd daarentegen met de dag vrolijker.

"Nog minder dan honderd dagen," riep hij soms zomaar opeens uit, om daarna tevreden voor zichzelf te gniffelen. De soldaat bood hem geld zoveel hij wilde, maar de dwerg wilde er niet van weten. "Wat moet ik nou met dat geld," zei hij smalend. "Als ik mijn laars terug heb verdien ik zelf geld als water. Nee, dat been, daar is het me om te doen. Als ik daarvoor een jaar lang achter je aan moet sjokken dan is dat niet duur betaald."

De dag naderde dat het jaar om was, en wanhopig zocht de soldaat naar een uitweg of een list. De laars uittrekken was onmogelijk, het was alsof die toverlaars aan hem was vastgegroeid. Hij dacht erover om heel hard weg te lopen, maar toen hij opstond was het alsof de dwerg zijn gedachten had geraden: "Waar ga je heen met mijn been?" vroeg hij scherp.

"Jouw been?"

"Ja natuurlijk, morgenavond is het mijn been. Bovendien kun je je de moeite besparen: hoe hard je ook loopt, ik weet je altijd te vinden – ik ruik de goudstukken die je achterlaat. Je kunt door de modder lopen, op een boot stappen, het maakt niet uit – ik weet je altijd te vinden. En als ik je gevonden heb ben jij je been kwijt en dan heb ik weer twee benen."

De volgende ochtend stond de soldaat vroeg op. Hij had twee stokken klaargelegd om op te steunen en zo zorgde hij ervoor dat de laars de grond niet raakte. Omdat er nu geen goudstukken op de grond vielen werd de dwerg in de hoek van de kamer

niet wakker. Leunend op zijn krukken ging de soldaat op pad. Uren liep hij, tot hij bij de herberg kwam waar hij precies een jaar geleden de laars gevonden had. Nog steeds zette hij zijn voet niet op de grond. Hij vroeg om een flinke pul bier en wachtte af.

Het duurde lang voordat de dwerg hem gevonden had. Zijn hoofd was rood aangelopen van inspanning.

"Ik heb je overal lopen zoeken. Hoe ben je hier gekomen?"

"Gewoon, gelopen," antwoordde de soldaat rustig. "Die laars van jou is op, d'r is geen goudstuk meer uit gevallen."

"Dat kan niet. Zo'n laars is nooit op."

"Toch is het zo, en daarom heb je je niet aan de afspraak gehouden: ik mocht driehonderdvijfenzestig dagen een laars hebben die bij elke stap een goudstuk achterlaat, en na driehonderdvierenzestig dagen is hij kapot. Dus nou mag ik mijn been houden."

"Dat *kan* gewoon niet," herhaalde de dwerg woedend en verbijsterd tegelijk. "Jij probeert er onderuit te komen maar daar trap ik niet in. De laars kan niet op zijn."

"Nou, kijk dan zelf maar als je het niet gelooft." Hij haalde zijn voet een eindje omhoog en de dwerg keek aandachtig op naar de zool.

"Met die schoen is niks mis," concludeerde hij terwijl hij de zool groef voor groef inspecteerde. "Als je hem neerzet zit er gewoon een goudstuk onder, precies zoals het hoort."

"Nee hoor," zei de soldaat, en stampte de laars zo hard op de grond dat de dwerg krakend verpletterd werd. "Als ik hem op de grond zet zit er een mannetje onder! Zoals ik al zei: de wereld zit vol met ontrouw en bedrog."

Op dat moment kon hij de laars van zijn been schuiven; het schoeisel was zo oud en versleten dat het van ellende uit elkaar viel, en dat vond de soldaat toch wel jammer. Toen bedacht hij dat, als de ene laars van het goudrapertje zoveel magische

kracht had, de andere laars misschien wel net zo goed zou zijn. Hij pakte het laarsje maar het was erg klein; aan zijn voet paste het niet en bovendien was het een linker laars, daarom schoof hij het aan zijn houten poot. Op dat moment veranderde zijn houten poot weer in een levend been.

Zo werd de soldaat van een berooide manke waar niemand wat mee te maken wilde hebben een rijk en geliefd burger. Maar hoeveel aanzien of rijkdom hij ook had, niemand heeft hem ooit op een oneerlijke manier iets afhandig kunnen maken, want hij wist immers al te goed hoe de wereld in elkaar zat. En of hij ooit echt gelukkig geworden is, vertelt het verhaal niet.

De Chinese boer

In het zuiden van China woonde lang geleden een arme boer. Dagelijks bewerkte hij met zijn karbouw de rijstvelden en hij moest hard werken om in leven te blijven. 's Avonds deed hij niets liever dan voor zijn schamele huis zitten en dromerig voor zich uit kijken over zijn rijstveld.

Zo zat hij op een mooie zomeravond weer een beetje te mijmeren, moe maar tevreden. De hemel was helder en bezaaid met sterren, de maan streek een zacht zilver licht over de omgeving.

“Wat zou het toch mooi zijn als ik dit beeld voor altijd zou kunnen vastleggen in een schilderij,” verzuchtte hij. “Als ik ook maar een beetje kon schilderen zou ik het zeker proberen.”

Hij was zo in gedachten verzonken, dat hij niet zag dat zich van de maan een nevel losmaakte, die naar hem toe zweefde.

“Ik ben een maangeest,” hoorde hij plotseling een ijle stem aan zijn oor, “en ik kan je wens vervullen, maar dan moet je precies doen wat ik van je vraag.”

De boer was verbaasd en tegelijkertijd zo blij, dat hij met graagte toestemde.

“Ga morgen in de stad de beste schildersspullen kopen die je kunt vinden,” zei de geest. “Ik kom morgenavond terug en dan gaan we samen jouw schilderij maken.”

De volgende dag nam de boer het weinige geld dat hij bezat en ging naar de stad om een schildersezel, penselen en verf te kopen, de beste die er te vinden waren. Zodra de zon was ondergegaan, verscheen de maangeest weer.

“Ik zie dat je de spullen hebt gekocht. Dat betekent dat je me vertrouwt. Dat is goed. Het is belangrijk vooral op mij te blijven vertrouwen. Als je gaat schilderen zal ik je hand leiden. Het enige wat jij hoeft te doen is: ontspannen. Je moet me echter één ding beloven…”

De boer keek de geest vragend aan.

“Je moet me beloven dat je zelf nooit ofte nimmer zult kijken naar wat je met mijn hulp hebt geschilderd.”

“Hoe kan dat nou? Ik kan het schilderij toch zien terwijl we eraan bezig zijn…”

“Daarom is het noodzakelijk,” fluisterde de geest, “dat je een blinddoek omdoet als ik je hand leid.”

De boer vond het allemaal een beetje vreemd, maar hij had de spullen om te schilderen nou eenmaal in huis en van een maangeest kun je immers wonderlijke dingen verwachten. Hij ging naar binnen, stelde de schildersezel op en spande het linnen. Hij legde alles netjes klaar en deed een zwarte blinddoek om. Meteen voelde hij hoe de geest voorzichtig zijn hand vastpakte, teder en ferm tegelijk. Hij voelde hoe hij verf op zijn palet mengde, hoe hij zijn penseel in de verf doopte en een paar streken op het doek zette. En zo ging het verder. Soms met ferme halen, dan weer meer met subtiele tipjes, waarbij zijn penseel het doek nauwelijks leek te raken. Soms pakte hij een andere kwast, soms maakte hij een kwast schoon. Het enige wat hij hoefde te doen was ontspannen, zich overgeven aan de geest. Nadat hij zo een tijd in stilte had gewerkt, hoorde hij haar zachtjes zeggen: “We zijn klaar voor vannacht. Morgen verder.” Zijn handen werden geleid om een groot zwart kleed voor het schilderij te hangen. Daarna voelde hij hoe de maangeest zijn hand

losliet en wegzweefde. Zodra ze was verdwenen deed hij zijn blinddoek af en zag hoe buiten de maan verbleekte, terwijl de zon in het oosten al opkwam. Hoewel hij benieuwd was naar het resultaat bedwong hij zijn nieuwsgierigheid en ging slapen. Hij kon nog net een paar uur rusten voor hij weer aan het werk moest.

De nachten die volgden verliepen op precies dezelfde manier: geblinddoekt schilderde hij en schilderde hij, terwijl de geest zijn hand leidde. Na een week was zijn eerste schilderij klaar; van de geest mocht hij het wel aan andere mensen tonen, zolang hij er zelf maar niet naar keek. Omdat hij toch wat onzeker was over het resultaat, vroeg hij aan zijn oude moeder of zij het werk als eerste wilde zien. Om zelf niet te hoeven kijken zei hij dat hij een belangrijke bezigheid had, maar intussen ging hij tegenover zijn deur zitten wachten tot ze weer naar buiten kwam. Het duurde tien minuten, het duurde twintig minuten maar eindelijk, na meer dan een half uur kwam ze zijn schamele woning uit. Ze omhelsde hem, en daarna bleef ze maar vol bewondering en verbazing spreken over dat schitterende schilderij. Ze kon er haast niet meer over ophouden. Uit haar woorden maakte hij op dat het een landschap was, rijstvelden in maanlicht. De oude vrouw had het zo mooi gevonden dat ze zich had moeten bedwingen om niet te proberen erin te stappen.

Nu was de boer wat minder onzeker en hij liet zijn werk ook aan een paar vrienden zien. Hun oordeel was eensluidend: dit was het mooiste wat ze ooit hadden gezien. Dat zoiets mogelijk was met een schilderij, zo levend, zo echt, het was haast niet te bevatten. In het dagelijks leven was dit uitzicht zo gewoon voor ze dat ze de schoonheid ervan niet meer konden zien, maar in dit schilderij leek alle alledaagsheid verdwenen, waardoor ze nu pas echt konden zien in wat voor wonder van ongerepte weelde ze eigenlijk leefden. Ze waren trots en vereerd om zo'n groot kunstenaar in hun midden te hebben.

Het bleef niet bij dit ene schilderij. De geest bleef komen en samen werkten ze elke nacht dat de maan scheen. Nooit had de boer enig idee wat hij precies aan het doek toevertrouwde, maar altijd was iedereen het er achteraf over eens dat het geweldig was. Zijn verbeelding leek geen grenzen te kennen, want hij schilderde steden waar hij nooit geweest was, mensen die hij nooit gezien had, planten en dieren die op dit continent niet voorkwamen. Maar altijd overtuigend, alsof hij er elke dag mee te maken had. Zijn dorpsgenoten vonden het niet gek als hij wat later op het land kwam, want ze wisten inmiddels dat hij 's nachts werkte aan al dat moois. Regelmatig vroegen ze wat hij nu weer aan het schilderen was, of ze er misschien zelf in voorkwamen, maar de boer liet er nooit iets over los.

"Dat zie je wel als het klaar is," zei hij dan. En inderdaad, ze zagen het als het klaar was, en nooit stelde een schilderij teleur.

Na een half jaar had hij een hele verzameling van fantastische werken, het ene nog mooier dan de andere. Landschappen, stillevens, portretten, tafereeltjes – van alles en nog wat. In die tijd was zijn faam ook verbreid, van zijn dorp naar de stad waar hij zijn verf kocht, naar de hoofdstad van de regio, en zo verder, totdat zelfs de keizer van deze kunstenaar gehoord had. Die stuurde twee bedienden, die voor een behoorlijke som gelds een paar schilderijen moesten kopen. Maar al gauw bleek dat de keizer aan een paar werken niet genoeg had, want zodra hij zijn eerste schilderijen zag, was hij zo onder de indruk dat hij zijn bedienden direct terug stuurde om in een keer *alle* schilderijen van deze boer te kopen, wat ze ook kostten. De boer was nu van de ene op de andere dag een rijk man.

De keizer had nog steeds niet genoeg. Hij stuurde zijn bedienden ten derde male, dit keer om de boer zelf op het keizerlijk hof te ontbieden. Voortaan zou hij daar voor een vorstelijk salaris moeten werken. Het zou hem aan werkelijk niets ontbre-

ken, dat garandeerde de keizer persoonlijk. De boer raadpleegde zijn maangeest, want hij wist niet of hij zomaar op dit aanbod in kon gaan, maar zij stemde zonder tegenspraak toe. Zolang de boer zich maar aan zijn belofte hield om zelf niet naar de schilderijen te kijken, zou zij zijn hand leiden. En dus vertrok de boer naar het hof van de keizer. Daar kreeg hij zijn eigen kamer in het paleis, waar hij de hele nacht naar hartenlust kon schilderen. De boer stond niet toe dat er iemand aanwezig was als hij het penseel hanteerde, want hij wilde natuurlijk niet dat iemand zou zien dat hij met een blinddoek voor zijn ogen schilderde.

Wederom maakte hij, geleid door de maangeest de mooiste schilderijen, nog steeds kon hij zijn nieuwsgierigheid bedwingen; maar hoe meer zijn talent geprezen werd door de grootste kenners in het rijk, hoe meer hij wilde weten wat hij nou precies gemaakt had…

Nu had de keizer van China een mooie dochter en de boer kreeg de opdracht haar portret te maken. Dat was een hele eer, want bijna niemand mocht het meisje zien, daarom kwam ze ook nooit buiten de muren van het paleis. Alles was al geregeld, ze zou drie weken lang elke avond model voor hem staan.

Wat nu te doen; de boer wilde voor geen goud dat de keizer merkte dat hij werd bijgestaan door een geest, maar hij kon het verzoek van zijn broodheer niet weigeren. De maangeest had echter wel een oplossing. De boer moest aan de keizer vertellen dat hij enkel uit zijn hoofd kon schilderen, zodat de aanwezigheid van een model het werk niet ten goede zou komen. Maar de geest moest het meisje natuurlijk wel goed kunnen zien. Daarom moest de boer, zolang ze met het schilderij bezig waren, elke avond een uurtje met het meisje in het maanlicht wandelen.

Zo gezegd, zo gedaan. De keizer vond het allemaal wel wat vreemd van dat wandelen in het maanlicht, maar ja, van een artiest kun je nou eenmaal wonderlijke dingen verwachten, en

hij ging akkoord. Als het maar een mooi schilderij werd.

Zo kwam het dat de onaanzienlijke boer drie weken lang avond aan avond alleen was met de dochter van de keizer, in de van maanlicht beschenen rozentuin van het paleis. Hoewel het bedoeling was dat hij niet meer dan een uurtje bij haar zou blijven en dan geblinddoekt verder zou gaan met zijn schilderij, bleef de boer vaak wel twee uur of langer bij haar.

Ze was mooi, ze was lief, ze wist van alle schone kunsten, en ze bewonderde hem zeer om zijn werk. Het duurde niet lang of er had zich een wederzijdse genegenheid ontwikkeld. Als ze afscheid genomen hadden schilderde de boer aan het portret. Zijn hand werd geleid door de geest, maar zijn hoofd was bij het meisje. Hij voelde dat dit het mooiste was wat hij ooit gemaakt had, wellicht zelfs het mooiste wat hij ooit zou kunnen maken. Hoewel hij zijn werkstuk zelf niet kon zien, *wist* hij dat het volmaakt was. Zijn behoefte het doek te bekijken groeide met de dag dat hij schilderde. Toen de geest hem liet weten dat het af was, kon hij zich niet langer bedwingen: dit schilderij moest hij zien. Hij had het tenslotte toch zelf gemaakt? Het is toch te gek als je niet mag weten waarom alle andere mensen je zo bewonderen?

Midden op de dag liet hij de keizer en zijn dochter komen. In hun bijzijn trok hij met een groots gebaar de doek die over het schilderij hing weg. Het was werkelijk ongelofelijk wat hij zag. *Wat* een schilderij. Hij kon haast niet bevatten dat hij dit zelf zo had geschilderd. Haar ogen, haar handen… Het was alsof ze zo van het doek kon stappen. Niet alleen haar uiterlijke schoonheid was perfect weergegeven, maar ook de reinheid van haar ziel. De keizer en zijn dochter stonden net zo versteld als hij. Verbijsterd waren ze. Ze hadden al zijn werk gezien, maar hier had hij zichzelf wel honderdmaal overtroffen. De keizer was zo tevreden dat hij de boer ter plekke in de adelstand verhief.

Die nacht werd de boer weer bezocht door de maangeest. Hij had alles opgesteld om aan een nieuw doek te beginnen en hij deed alsof er niets aan de hand was. Zij was echter al op de hoogte en ze was vertoornd.

"Dat hadden we niet afgesproken," zei ze koeltjes. "Je hebt gekeken naar je werk, en eigenlijk zou ik voor straf niet terug moeten komen." De boer werd bang toen hij merkte dat ontkennen niet hielp, zijn stem begon ervan te trillen.

"Ik zal het echt nooit meer doen. Ik weet niet wat me bezielde om mijn woord te breken."

"Nou, ik weet het wel," zei de geest. "Je bent gewoon verliefd op die prinses, en omdat liefde iets verhevens is zal ik het je deze ene keer vergeven. Een tweede keer kom je er niet zo gemakkelijk van af. Doe je blinddoek maar weer om."

Zonder verder een woord te wisselen begonnen ze aan een nieuw schilderij, het voorval leek vergeven en vergeten, maar de angst zat er bij de boer goed in.

Lange tijd ging het goed; de boer maakte het ene schilderij na het andere, en steeds weer stond iedereen versteld van zijn meesterschap. Dat leek sinds zijn portret van de prinses alleen maar gegroeid. Er waren al mensen verliefd geworden op figuren die hij had geschilderd. Anderen waren op zoek gegaan naar zijn schitterende landschappen om daar te kunnen toeven. Algemeen werd hij erkend als de beste schilder aller tijden. Naarmate zijn aanzien steeg, achtte hij de bijdrage van de maangeest steeds geringer. Wie werd er nou alom geprezen, hij of die geest? Hij was een beroemdheid, één van de weinige mensen die mocht spreken met de dochter van de keizer. Hij werd met de dag nieuwsgieriger naar de schilderijen die hij gemaakt had: één keer had hij een blik geworpen op dat schilderij van de prinses en hij was zeer onder de indruk geweest. Wellicht zou hij uit het zien van meer schilderijen inspiratie kunnen putten om nog

mooiere doeken te maken. Die ene keer was de geest wel boos geworden, maar ze was toch blijven komen – het zou allemaal zo'n vaart wel niet lopen. Kortom: de boer had excuses genoeg om toch naar zijn schilderijen te gaan kijken.

Op een namiddag ging hij naar de galerij waar al zijn werk hing. Hij viel van de ene verbazing in de andere. Hij kon haast niet geloven dat zíjn hand dit allemaal had geschilderd. Nu hij dit allemaal zag was hij dubbel zo trots geworden, waardoor hij de geest zonder angst in de ogen durfde te zien. Juist op het moment dat hij uit de galerij wilde vertrekken kwam de keizer binnen. Die had al een uur naar hem lopen zoeken want hij wilde de boer vragen een portret van hemzelf, de keizer, te maken. Als hij er tevreden over was, zou de boer de dochter van de keizer ten huwelijk krijgen.

Die avond verscheen de maangeest niet. De nachten daarna ook niet.

"Ach wat," dacht de boer. "Ik heb nu al zo veel en zo mooi geschilderd, ik kan het zonder die geest ook wel."

De volgende dag ging hij aan de slag. Hij schetste en tekende. Soms vroeg hij de keizer even vijf minuten model te staan, maar wat hij ook op papier zette, het haalde het niet bij zijn andere schilderijen. Hij bestudeerde zijn eigen werk nauwgezet, maar het lukte hem met geen mogelijkheid iets te maken wat ook maar in de verste verte even goed was.

Intussen naderde met rasse schreden het tijdstip dat het schilderij klaar moest zijn. De boer begon zenuwachtig te worden. Alles voor zijn bruiloft werd al in gereedheid gebracht, want iedereen was ervan overtuigd dat het schilderij goed zou zijn. Hij had nog geen streek op het doek. Hij had ontdekt dat hij niet eens wist hoe hij een goede streek op het doek zou moeten zetten. Ten einde raad smeekte hij de maangeest om hem nog één keer bij te staan. Een week voor de grote dag verscheen ze.

"Nu mocht je alle schilderijen ter wereld zien behalve die

paar die je met mijn hulp hebt gemaakt. Waarom moest je dan toch zo nodig kijken," verzuchtte ze.

"Ik weet het niet," jammerde de boer, "Ik dacht heel even dat ik het zelf kon maar nu weet ik beter. Help me toch alsjeblieft."

"Je zult je gerechte straf niet ontgaan. Ik zal nog één schilderij met je maken, daarna nooit meer. Doe je blinddoek maar om."

Die nacht werd er geschilderd als nooit tevoren: in een razend tempo vlogen de penselen over het linnen. Na afloop had de boer kramp in zijn handen, en van vermoeidheid kon hij zijn arm nog nauwelijks optillen. "Morgen gaan we verder," sprak de geest toen ze vertrok. En inderdaad, de volgende nacht en de nacht daarna gingen ze verder, in hetzelfde bezeten tempo. Er was immers geen tijd meer te verliezen. Het schilderij was precies op tijd klaar, op de dag van de bruiloft. Vroeg in de ochtend sprak de geest: "Dit keer mag je er zelf bij zijn als het doek wordt onthuld." Zonder verder een woord te zeggen zweefde ze weg, om nooit meer terug te keren.

De boer was bang omdat de geest gesproken had van straf, maar ook vreselijk benieuwd wat hij gemaakt had: zijn trots won het van zijn angst. Hij liet de hele hofhouding komen, en zodra de keizer de beste plaats had ingenomen onthulde hij met een zwierig gebaar het nieuwe schilderij.

Inderdaad was de keizer erop afgebeeld. En hoe! Ondanks zijn sierlijke kleding straalde er iets uit van een woesteling, een wrede barbaar. Met zijn penseel had hij de ziel van de keizer getroffen, en wel van de meest onaangename zijde. De keizer werd eerst bleek; daarna zwol hij een beetje op. Zijn ogen schoten vuur en binnen een minuut leek hij sprekend op zijn schilderij.

De boer stamelde allerlei excuses, maar er was niets aan te doen, de dochter van de keizer ging aan zijn neus voorbij. Hij kreeg een dag de tijd om zijn spullen te pakken en te vertrekken, maar voor hij weg kon gaan moest hij zichzelf in het bijzijn van

de keizer nog de ogen uitsteken. De ogen waarmee hij zijn prinses had gezien, de ogen die zo genadeloos naar hun opdrachtgever gekeken moesten hebben. De boer probeerde uit te leggen dat hij de schilderijen niet zelf had gemaakt, dat het allemaal kwam door een maangeest, een maangeest die hem een hak wilde zetten, maar niemand geloofde hem. En zelfs als ze hem wel hadden geloofd, hadden ze hem voor een bedrieger uitgemaakt.

De rest van zijn leven was de boer een arme blinde zwerver. Als hij van zijn belevenissen vertelde werd hij door iedereen uitgelachen. Hij stierf ellendig en in armoede, op een maanloze nacht, door niemand gemist en door niemand betreurd. Maar zijn schilderijen hebben nog eeuwenlang de wanden van de keizerlijke paleizen in China gesierd.